

Abonnement pour un an
300 piastres

Edition spéciale 500 piastres

Adresse:

"IDJTIHAD," Constantinople

Téléph. St. 865

XXI ème ANNÉE

1 Mai 1926 — No 203

اجتہاد

IDJTIHAD

علمی ، ادبی ، اقتصادی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]
تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون
۳ ، اعلا کاغذ لسی ۵ ایرادر .

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتہاد ٹہوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی برنجی سنہ

نومرو ۲۰۳ - ۱۰ مایس ۱۹۲۶

دائماً حقیقتدن حرکت ایتمک ، و حقیقی فرصت‌لرله چالیشمق ،
ینه حقیقی نتیجه‌لره وارمق ، ایشته بو پداغوژینک
اساسلی قاعده‌لری ... شه‌سز بر انقلابک آتیشندن
اک چوق مسئول اولان اودورک پداغوژینسی در. کندیشنه
تربیه‌دن بر یووا یا پمایان انقلاب دائماً ته‌لکه‌یه معروضدر .
فقط بر دورک پداغوژینسی ده اک چوق متأثر ایدن بعض دوشمان ،
غیر شعور حس‌لردر . نته کیم مثلاً بو کون اک بویوک ثواب
یا خود اک بویوک کناه علم حقنده کی دویغور مزکدر . علمی
سه‌ومک یا خود سه‌ومه‌مک ممکندر . فقط بر ممکن دها
وارکه عینی زمانده مشغومدر . اوده علمی سو‌یورم
ظن ایدرکن اونک دوشمان ، بی‌کانه‌سی اولمق ! . علم
دوری ، بو علمه آغزیه دوست فقط قلبیه دوشمان
اولانلری آیرمالیدر . صمیمی قالمق ایچون اولا کندیی
کندیمزه صورالم : او وارمی ، یوقی؟! ..

اسماعیل صفی

اجتماعی ستونه

آنگلو ساقسون عالی - مکتبه تربیه

بر ثلث عصردن بری تورکیاده یکی بر حیات اشعال
ایتمک ایچون اک مؤثر بر چاره‌نک اصول تربیه اولدیغنه
قالیم ؛ بو قناعتم ، علم و کورکم آرتدقجه قوت کسب
ایتمشدر . بر ملتک حیاتی و حیات فکری و مدینسی
اوزرنده شه‌سز محیط طبیعی‌نک بیوک تأثیری واردر ،
بوندن سوکره یا خود بوندن اولده بدنی و روحی وراثت
مسئله‌سی موجوددر . توارث مسئله‌سی ، عرق مسئله‌سنک
اوزی در . بر قومک تأسیساتی دیگر بر قوم ایچون تماماً
اویغون کله‌یه بیلیر . مثلاً بر ملتکیتی احیا و مسعود ایدن
قانولر دیگر بر ملتکیتی اماته و بد بخت ایده‌بیلیر . بونلرک
جمله‌سی دوعرو اولماق‌له برابر هر ملت ایچون فائده‌لی بر
صورتده تعقیب و مشق ایدیه‌جک پردنسیلیر یوق دکلدردر .
اصول تعلیم و تربیه بونلردندر . ژاپونیا به نقل ایدیلن آنگلو
ساقسون اصول تعلیم و تربیه‌سی ، قرق الی سنه‌ظرفنده
ژاپونیا‌نک سیاسی دیکشیدردی .

انکلیز لسانی تعلیم و آز چوق انکلیز اصول تعلیم

ایچون اهمیتلی بر ایشدر . ۲ - علمی کتیرمک ،
فقط بونک ایچون اول علمه کیتمک لازم ، کافی می؟! ؛
اصلاً ، علمه یرلشمک ، حتی علمی یاشامق و علمه هم‌حال
اولمق لازم . بزجه اصل مهم برشی : آروپا علمی ایچنده
کاشف‌لر یتیشدیرمکدن دها مهم اولان کشفک اصوللرینی ،
تکنیکی بیلن انسانلردر . چونکه ملتن ملته کچه‌بیله‌جک
اولان بر طاقم مستثنا خلقتلر دکل ، علی العاده قاعده‌لردر .
مؤسسه‌لرینی عصریه‌شدیرن بر ملت ایچون « عادتاً » یی
اراده‌سیله قازانوب فوق‌العاده‌یی هر ملت کی خلقتک
اسرارینه بر افاق طبیعی بر حرکت اولور .

۳ - علم یایمق . بو ، آنجق علم مؤسسه‌لری و علم
قاعده‌لری ایچنده یاشایان بر عنعنه‌نک محصولی اولاجقدر .
علم عالمنده‌ده صایحیلقدن اول آلیجیلق دوری واردر .
یار آتاسنی ایسته‌ین ملت هر شیدن اولدن یار ایتلمش اولان
اورنک‌لری تقلید ایتیمه بیلمه‌لیدر .

۴ - علمی اوره‌تمک . علمده صنعت کی مسرفدر .
محصول ویرمک ایچون بر چوق حیسانلری صرف ایدر .
بر ملتکته‌ده علم تحصیلنه ، علم مجادله‌سنه آتیلانلر نه قادار
چوق اولورسه بو مجادله‌دن آرتا قانلرده اوقادار صاغلام
اولاجقدر . غایت شدتلی بر مبارزه اولماق‌جه نوعنده
منفرد اورژینال خلقتک ظهوری امکانشدر . تورکیه‌ده
جهانک مقدراتنه تابع اوله‌رق بر قاچ عالمه مالک اولمق
ایچون بر قاچ میلیون علم آدمی صرف ایده‌جکدر . اونک
ایچون تورکیه‌ده علمک استقبالی علمی تدریساتک استقباله
صیقی صیقی به باغی قالیور ... ۵ . بر علم پداغوژینسی
یایمق . بو نتیجه ضروریدر . علم سیاستک طایبی بو
پداغوژینیک ماهیتنه باغلیدر . بو پداغوژینیک ایلک
اثری خلقت یا خود تفکر مقلدلرینک قافاسنده یاشایان
بعض یا کلش فکرلری قالدیرمق اولاجقدر : « علم
اوقوتمق ، علم ویرمک !.. » کی . چونکه علم اوقوتیلایمق
بر بحث ، ویریه‌جک بر هدیه دکل ، استحصال ایدیه‌جک
بر حقیقت ، یاشانماسی لازم کلن بر حیاتدر . اونک ایچون
علی العاده سوزلر مزده قوللاندیغمز بو تعبیرلر علم تدریساتک
صادق افاده‌لری دکلدردر . علم پداغوژینسک اک مهم قاعده‌سی
طلبه‌یی عالمک ارادی و فعال حیاتنه آلیشدریمق‌دن عبارتدر .

حياتنده بدن نشوونما بولور و اخلاق ذكادن اول اويانير .
تربيه حياتك سيري تي تعقيب ايتك اجباب ايدر .

«اني برصير انه اوطا لير؛ بو، مرفقيك ايلك شرطير واني
ميوانير ملي اولير رفاه ملينك شرط اولير .» اللي سنه
قادار اول بوقاعده ي وضع ايدرك Spencer دوشونون
وطنداشلري آره سندها كثرينك اجتهادي افاده ايدنيوردی،
فقط خلق هنوز اونكه برابر دكدي . محافظه سخت
وظائف مزن اولديغي وصحه بالا اختيارايراث ايديلن هر ضرر
بر معصيت جسمانيه اولديغي بيان ايتديكن صوكره ،
شوني علاوه ايد بيلوردی : اويله كورونيور كه دنيا ده
اخلاقيت جسمانيه «Physical morality» تسميه ايديله بيلن
بر شيك موجود اولديغه پك آز كيمسه لر عقل
ايرديره بيلورلر .»

فقط H. Spencer ك بو سوزي مسموع و مطاع
اولدی . بوكون ، وجوده احترام واعتناي، انگليز قادار
دوامكارانه هيچ بر كيمسه اجرا ايتمز ، بو حرمت واعتنانك
ابتداسي تميزك در . و انگليز لك حفظ الصحه سي اونك
قانونی در . « حفظ الصحه » كتابرينك وصاياسي ، قانونك
امر و نهيلري قادار اونك ايچون مطاع و مرعيدر . صنوف
عالیه بو خصوصده مثال اولمش و عرفان و رفاهلري
آرتدجه ديكر بتون صنوف اهالي طرفندن ومثاله امتثال
اولونمشدر .

حفظ الصحه وتميزك ، مخالف براقليده ذكا و پاره
استانام ايدر . لوندردده بر قولالي كوملكي بر كوندن زياده
تميز اولاراق كيمك ممكن دكلدر . هوا ، فابريقه باجالرينك
پوسكورديكی قورومله مشبوع در ، قيشين ، اكثر كونلر
سيس ايچنده در . آلافرانغه ساعت درتده سواقلردده
لامبه لك يانديغي خاطر لايورم . فقط انگلترده اقليمك
اوصافنه كوره تدابير مبذولا آلمشدر .

مان ژن Mangjn ك 1892 ده پاریس ده طبع ايديش
اولان Eléments d'hygiène عنوانی حفظ الصحه كتابنده
شو سطرلر اوقونور :

« هر انگليز شهونده ، و حتی تاريخ انشاسي يكرمي

و تربيه سي تعقيب اولونان مكتب بحريه مزن چيقانلره
ديكر مكتبلر مزن يتيشن وطنداشلر مزن آره سنده فرق
ظاهردر . بولري حمامده بيله يكدیكرلرندن فرق ايتك
كوچ دكلدر . بر روبرت قولله ژ شا كرديني لاعلي التعيين
بر فرانسز مكنتي مداومندن آيران معنوي علامتيلر
چوقدر . بو سببالره « تربيه » مسئله سي اجتماعي مسئله لك
اك مهمي عد ايتكده حقل اولديغمه قائم ؛ و (اجتهاد)
قارنه و قارئلرينه انگلترده تربيه حقنده داها اوچ و بلنكه
دورت مقاله لك دييه جكلرم اولاجق .

انگليز لك بشيكن اعتباراً مكتبه كیده جك چاغنه
قادار تربيه سي ، عائله ايچنده تربيه سي ، بوندن اولكي
مقاله لرده تعقيب ايتك . شيمدی مكتبه كتيردك .
بوراده ، تربيه نك طرز جرياتي كوره جكز :

عائله ده باشلايانر جلانه ، خشين ويكي تربيه مكنتبه
دوام اولونور [*] . چوجوق كنديسنجه معلوم اولان
قاعده لري بوراده ده بولور . مكتبده كوره جكي متمم
تربيه نك بدني ، اخلاقي ، فكري تربيه نك اك اوست
باشنده بولوناجاق تربيه عائله ده آلدیني ايلك تربيه اولاجقدر .
تربيه ، تعليمدن هيچ بر زمان آريلاز ، بولردن بري
ديكرندن هيچ برشي طی ايتمز . انگلترده تعليم و تربيه
يكدیكرينه اوقادار اي قاريشمش ، اوقادار اي بري
مزج اولمشدر ، كه انگليز لساننده بو ايكي مفهومي افاده
ايتك ايچون تك بر كه واردر : نه دو كشين education
موضوع بحث اولان ، ايستردن ، ايستر اخلاق ، ايستر
ذكا اولسون عيني ديسپلين ، عيني پرنسيب حاكمدر . هپ
بربرينه باغلير . مكتبك بو ايكي شيني تفريق ايتمه سي ،
بولردن بري ديكرينه ترجيح ايتمه سي يعني معلوماتي فقط
تربيه دن محروم بر آدم يتيشدير مه سي فكري پك خويرات
بر فكر اولور . بويله برحالي بر انگليز ققاسي آلاز وبوني
هيچ بر انگليز آغري افاده ايدمه مزن . فقط چوجوونك

[*] بوراده موضوع بحث Public schools بابليق سقولس
دينلن مكتبلردر . مثالر بومكبلردن آلينا جقدر . زيرا چوق
زمانديري ، مدير صنف لك چوجولري بوراده يتيشمشدر . و مكتبده
انگليز تربيه سنك تلي اولان سيستم Systeme tutorial اوراده
طوغمشدر . [م . ل . ل]

قیزغین ر لسانله مقایسه ایتدکلرینی کوسترمک ایستهدم . اونلرک سوزلرینی عیناً نقل ایتدم . بوسطرلری اصل مأخذمن اولان واسمنی بر تفصیل سابق مقاله مزده ذکر ایتدیکم کتابک 35 نجی صحیفه سنده مراقلی متبعلر بولایلرلر . تریه نك دائرة شمولی خارچنده قالمایان بو صحی استطرادی بوراده براقیورم .

شاعرلر و طیبیلر ، فیلسوفلر و حفظ الصحه متخصصلری بدنه اعتنا ایتمه یی ، منتظماً اقزهرسیس ، تدریجی ادمان اجراسنی وعظ وتوصیه ایتمکده متفقدلر . حله سنک سائق : طبیعتی تعقیب ایتمک ، مفکوره سی ایسه کوجلو قوتلی ، زنده فردلردن تشکیل ایدهرک ملتی قوتلی یاقادر . بر طیب [*] دیرک بر ملتک زنده لکی وشیمه تشبثی نشو ونما بولدوقلری و متکمل اولدقلری ائشاده کنجلرینک سختلرینه و ادمان بدنلرینه باغلیدر . بناء علیه بر مملکت ایچون قیز و ارکک بتون چوجوقلرینک تربیه و سختلردن داها مهم هیچ برشی یوقدر . بوقاعده بتون صنفلرایچون ، فقط بالخاصه بزم برنجی صنف مکتسلرمزده یتیشن و مختلف فعالیتده ملتک رئیسلری اولاجق اولان چوجوقلرایچون بو حکم مصیب و معتنادر .

پک ایجه ، پک منور بر شاعر دخی عینی لسانی استعمال ایدر . « استقباله عائد فکرلر نه اولورسه اولسون ، وجوده ، کنجلکنده ، ممکن اولایلدیکی قادار کوزل و نقصانسز اولارق یایلمالیدر . » [**]

فرانسز « بورژوا » سنی وجوده کترین سیستمه بو سیستم آره سنده کی مبادعت نه قادار بارزدر ! کرک دولت مکتبلرنده ، کرک خصوصی کرک لایق کرک رهبانی مکتبلرده ، فرانسه ده و فرانسز حرثی ایله یاشایان مملکتلرده شو کیزلی پرنسسیپ حکمراندر : « جسم نه قادار اهمال اولونورسه روح اوقادار اعتلا ایدر . » بو عادتاً شرقدده بیلدیکی و طاندینی ابوجهل قارپوزیدر . بو فکر و اعتقادده بولونماق ، کونده برزیتون دانه سیله

اوتوز سنهدن داها اول اولمایان ک وضعی برانکلرینه وینده بیلر بر حمام ، بر بانو اوطه سی واردر . دارالصناعلری چوق ، صنایعکار بتون عمله محله لرنده مودل اولان حماملر واردر . هر طرفده ، قدخانه water-closet لر مکملاً تمیز طوتولور و بول صو ایله بیقنیر ، حتی ولایتلرک ک کوچوک شهرلرنده بوطهارت واعتنا عیناً جاری و حاکمدر . صو ک یکریمی سنه ظرفنده مهمجه اولان شهر وقصبه لرک دائرة بلدیهری عمومه آچیق و مجانی کتبخانه لر و حماملر انشاسنه صرف همت ایتمشلدردر . کتبخانه لرک و حماملرک عینی درجه ده مهم و برنجی درجه ده الزم اولدینی حقنده کی اجتهاد ، عمومیدر .

1870 تاریخندن بری ، انکلترده سنوی وفیات 1000 ده 22.25 دن [1861 الی 1870] 1000 ده 18.8 تنزل ایتمشدر .

1887 ده وفیات 1000 ده 17.8 ده ، 1889 ده 1000 ده 7.9 تنزل ایتمشدی . بوتقریباً بیلده 4 نسبتده برحیات قازانجی کوسته ریر . اکر فرانسه ، انکلتره نک اتحاد ایتش اولدینی تدبیرلری ، صحی تدبیرلری اتحاد ایتش اولسه ایدی سنه ده 150.0901 انسان تصرف ایدردی . « انکلز مکتبلرینک ، بلا استثنا حله سنده بانو سالونلری واردر . بوراده چوجقلر هر صباح توالترینی یاپارلر . فرانسز و مأخذمک مؤلفی اولان Max Leclerc سویله یور : « انکلز لرک بو بانو سالونلریله ، بزم مکتبلر مزده کی ، موصلغندن ایپلک کی صو آقان لاوابولری و آیده بردفعه استحمامک کافی اولدیغی فرض ایدن مکتب عرقلرمزی مقایسه ایدک . بیوک شهرلر مزدن و حماملر نادر و حمامه کیدنهر اندر اولان کوچوک شهرلر مزدن و بر « قاینه دین » برلوکس عد ایدیلن شهرلر مزدن بحث ایتیمورم . خلاصه کلام ، یاقین زمانده ، فرانسه خلقتک بلدیله دائره لرندن عمومی و مجانی حماملر تأسیسی طلبنده بولونولاجقنه دائر هیچ بر علامت یوقدر . « دو قورم . مانژرنک ، ماقس لوقه رلرک سوزلرینی بنده عیناً و داها زنکین و ثائق و شواهد ایله سویلیه بیلیردم .

[*] Clément Dukes: Health at school, Londres 1887 P. 5
اوزون مدت Rugby مکتبده بولونمشدر .

[**] Ruskin Time and tide.

فقط بالذات ایکی متفکر و منور فرانسزک فرانسز تأسیساتیه انکلز تأسیساتی ناصل مرحمتسز و عاداتا

قرق کون چله «چهله» چکن و بدنلریله برابر روحلری ده خراب ایدن آبدالرك كاری در . بونك منشائی سری و قدیم بر اعتقاد در . جسمدن حقیقهله روح ك خلاص بولاجنی زغمه مربوطدر . پاریس لیسسه لرنده یتیشن کنجلر ، فرانسه دارالفنونی جوجهلرینك ژیمناستیک ، حج ، ینسجیلک مراقی فضله اولان شاگردلرک جساتلرینی ناصل قیردقلرینی خاطرلارلر . بوکونریله [فرانسز اولان م . لوقله رق سویله یور] بر دارالمعلمین طلبه سندن برینك فکرینی یوقلایکنز ادمان بدنینی نه قدار آز مهمسه دیکنی و کندی افعالیله و نطقلرینك روحیه مستقبل نسلره ، بدنك استحقارینی و ادمان بدنیدن ابایی ، یارین کندیسیده معلم اولدینی زمان ناصل وعظ و تشرایده جکنی آکلار سکنز : نسل آتی نك حاضر لاندینی مکتبلرده ، لاتین و آنگلوسا قسون سیستملرینك نه قدار ضد استقامت لر تقیب ایتدیکنی کورمك بالخاصه معارف رجالر ایچون پك فائده لی و عبرت بخش در . بو اعتقاد و قناعت ایله در ، که حیات قدار مهم اولان بو موضوع اجتماعی اوزرنده نظرلرینی بر آز فضله توقف ایتدیرمه یه ، (اجتهاد) قارنه و قارئلرینك حاضر بولونمالرینی تنی ایدیورم .

عبدالرحمن هودت

عقل سلیم

محرری : راهب مهلیه

مبحث 85 — انسانه قدرت فاطره نك سوکیلی
مهرجو غیر ، الله لک کوزده سمیر ، مساعینک مقصیر
بطانه سمیر ، طبیعتک قرالیر ادعاسنره بولونماق ، بر
دلیلک در .

انسانک بو دنیاده چکمه یه مجبور اولدینی کدرلر ، معلولیتلر ایله برابر ، دهشت زده مخیله سنک دیکر دنیاده [یعنی عالم آخرتده] کندیسنه یاراندینی تهلکدره رغما ، ینه انسان کندیسینی الله نك کوزده سی ، بتون اهتاملرینك موضوعی ، بتون مساعیسنک یکانه مقصدی ظن ایتمک دلیلکننده بولونور؛ بتون کائناتک کندیسینی ایچون پایلمش

بزه روحک دن دم وریورسین ! فقط بر روح نه در بیایر میسین ؟ کورمیو میسین که بو روح حیاتک مصدری اولان اعضا ک هیئت مجموعه سندن ، بونلر حال فعالیتده بولونمالرندن باشقه بر شی دکلر . یاشایان ، دوشون ، محاکمه ایدن ، آکلایان ، سنک کیبی حظی آرایان ، ألمدن قاچان و اکثریا کندیلرینه ، سنک اعضا کدن داها زیاده یارایان اعضایه مالک بولونان دیکر حیوانلر ایچون بر روح قبول ایتیه جکمیسین ؟ بزه ملکات عقلیه کی مدح ایدیورسین ؟ فقط مالکیتیله بو قدار مفتخر اولدیغک بو ملکات سنی دیکر مخلوقاتدن داها زیاده بختیار ایدیورمی ؟ مدار شان و شرفک صایدیغک و کندیسنه اصلا قولاق آصمامایی دینک امر ایتدیکی عقلکی اکثریا استعمال ایدیورمیسین ؟ یا سندن داها ضعیف یا خود سندن داها آز قورناز اولدوقلری ایچون استحقار ایتدیگک بو حیوانلر سنک یورکینک دائما طعمه سی اولدینی کدرلره ، روح عذابلرینه ، بیکلرجه هوائی احتراصلره ، بیکلرجه خیالی احتیاجلره معروضیدر ؟ سنک کیبی ماضی نك یادیه مضطرب و استقبال اندیشه سیله بی قرار میدرلر ؟ حال حاضره منحصر اولدوقلرندن سنک سوره طبیعی لری دیدیکک و بن ایسه ذکالری دیدیکم شی ، نفسلرینی محافظه ایتمک ، مدافعه ایتمک و بتون محتاج اولدوقلری شیلری آراماق ایچون کندیلرینه کفایت ایتیمورمی ؟ سنک ،